

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

gazeta_zaman

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

«Къабарты-Малкъар Республиканы физический культурасыны эм спортуну сыйлы ишчиси» деген сыйлы атны бериуню юсонден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Физический культураны эм спортну айнытханлары, ёсюп келген тёлуню ёсдюрюуге улуу къыйынлары, кёп жылланы бет жарыкылы урунганлары ючюн «Къабарты-Малкъар Республиканы физический культурасыны эм спортуну сыйлы ишчиси» деген сыйлы атны берирге

КСАНАЛАНЫ Хадиси жашы

Алимге – «Къабарты-Малкъар Республиканы жыйымдыкъ командаларын хазырлау спорт ара» кырал казна учрежденинаны директоруну орунбасарына

ПРОЦЕНКО Людмила Петровнага – «Спортну олимпи-

адалы болмагъан тюрлюлерини спорт школасы» Къабарты-Малкъар Республиканы кырал казна учреждениясыны директоруну орунбасарына

ТАОВ Сафарби Асланбичевиче – «Дзюдодан С.Х. Ниров атлы олимпиадалы резерв спорт школа» Къабарты-Малкъар Республиканы кырал казна учрежденияны директоруна

ХАПОВ Заур Залимовиче – «Локомотив» футбол клуб» акционер биригиуню «Локомотив» футбол командасыны вратарьларыны тренерине.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **К. КОКОВ**

Нальчик шахар, 2021 жыл 5 август, №92-УГ

Физкультурникни кюнине аталган материал
4-чю бетде басмаланады.

Мадар

«Экологистикага»

— жангы техника

КъМР-ни Башчысы **Казбек Кокков**ну буйругъун толтура, республиканы Къурулуш эмда жашау журт-коммунал молк министерствосу «Экологистика» предприятие бла бирге кир-кипчикни ташыу-у машиналары санын кёбейтир амал тапхандыла. Бу кюнде жети жангы машина алып, быллай техника жетишмеген жерлеге жибергендиле. «Ала кир-кипчикни ташыууну игилендирирге себеплик этерикдиле, кеслерине да ууак эмда улуу къалгъан-къулгъанланы жоюклерге жарарыкъды», - дегенди сагъынылгъан министерствону башчысыны орунбасары Роман Коченко.

Бу айны орталарында организацияга энтта да юч тынгылы машина берилликди. Ала къурулушдан къалгъан-къулгъанланы, терек бутакъланы эмда башха затланы ташыуу хайырланлыкдыла. Ала бла

чекленип къалмай, келир кези уледе энтта да онбир машина сатып алырға умут барды.

Кир-кипчик жыйыуу контейнерле азыкъ этгени да унутлмагъанды. Министерствода айтханларыча, предприятиега аллай (1100 литр сыйынган) орунадан бир минги берилликди.

Дагыда Урван бла Бахсан районлада кир-кипчикни айырып жарашдыруучу комплексге тёрт жоюклеучу машина алынырыкъды. Урванда полигонга уа – дагыда бир бульдозер бла бир экскаватор.

Алгъаракълада кир-кипчикни ташыуда чурумла чыгып тургъан эдиле. Ол техника эм ишчиле жетишмегенлери бла байламлы эди. Этилик мадарланы хайырындан иш тап болур деп ушанадыла министерствода.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

БЕЛГИЛЕУ

Мария Ласицкене Шуёхлукъну Ордени бла сауғаланганды

Токиода Олимпиада оюнлада хорлагъаны ючюн Мария Ласицкене Шуёхлукъну Ордени бла сауғаланганды. 11 августа Россейни Президенти **Владимир Путин** XXXII Олимпиада оюнланы алчыларын эм призерларын орденле эм майдалла бла сауғалауну юсонден Указга къол салганды. Сауғаланганды араларында бизни женгил атлетикадан школабизны келечиси Мария Ласицкене да барды, ол, Токиода бийикликте секириуде хорлап, алтын майдал алганды.

Озгъан бараз кюн право информацияны официал сай-

КЁЛЛЕНДИРИУ

Токиода Олимпиадада жетишимли спортчула аслам ахча аллыкъдыла

РФ-ни Правительствосуну Председатели **Михаил Мишустин** Токиода 8 августа бошалгъан XXXII жай Олимпиада оюнлада хорлагъан эм призер болгъан спортчуланы россей спортчуланы белгилеуню юсонден бегимге къол салганды.

СЕБЕПЛИК

Хакъсыз дарманлагъа, медицина кереклеге къошакъ ырысхы бёлюнюрюкю

Хакъсыз дарманлагъа, медицина кереклеге эм багыуу кючю болгъан аш-азыкъга Россейни лъгалты къауум инсанларына деп энтта да 1,6 миллиард сомдан аслам жиберилликди. Аллай бегимге РФ-ни Правительствосуну Председатели **Михаил Мишустин** къол салганды. Къабарты-Малкъар ол

Анга кере алтын майдал ючюн сауға 4 миллион белгиде тохташдырылады, кюнюшге – 2,5 миллион сом, доммакъга – 1,7 миллион сом. Аллай премияла келлик заманда къураллык Паралимпиада оюнлада хорлагъанлагъа эм призерлагъа

да берилликдиле.

Спортчуланы хазырлауға къошулгъан тренерле эм специалистле да белгиленирикдиле. Аланы сауғалау низамны Россейни Спорт министерствосу бла Олимпиада эм Паралимпиада комитетле тохташдырыкъдыла.

ИГИЛЕНДИРИУ

Школгъа барыргъа тынч болурча

Чегемде «Долина Кавказа» микрорайонда жангы школгъа бла сабий садха баргъан жолну 1,5 километр чакълы бирине тынгылы ремонт этилгенди. Эсге сала айтсакъ, жангы окуу жылда мектепге 500 окуучу эм сабий садха уа

жумушлагъа энтта 5,5 миллион сомдан артыкъ аллыкъды. Ол ахча ёлчем льготачылары 2021 жылда хакъсыз медицинаментле бла жалчытырча федерал бюджетни бёлунмеген ырысхыды. Аллай социал тёлёу сакъатлагъа, ол санда Улуу Ата журт урушха къатышханлагъа, сакъат сабийлеге, черно-

былчилеге бериледи. Дарманла бла медицина керекле хар инсанга энчи бёлунедиле. - Ырысхыны регионлагъа заманында жетдируу мағаналдыла, ала адамлагъа изленген медицинаментлени сатып алырча, - деп белгилегенди Михаил Мишустин.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Телерадио
ЫЙЫКЪ 5-8 бетле

Өсетуу

Ол миллетибизни
ёхтем уланы эди 4 бет

Юбипей

Таулада эм тау этекледе терек бахчачылыкны илму-излем институтуну алчы илму ишчиси, эл молк илмуланы кандидаты **Ахматланы Сулейха** юбилейин белгилейди.

Чакъсынла аны терек
бахчалары 9 бет

Соруу

Сиз китап
окуйму суз?

Кюнден-кюнге жашау халыбыз тюрлене барганын бла байламлы китаплагъа да кёз къарам алгында турмайды.

10 бет

КУРСЛА

Фахмулдуклары айнытырга талпындыра

Къабарты-Малкъарда ху-нерли сабийлеге искусство, спорт, жарыкъландыруу эм илму жаны бла айнырга болушхан «Антарес» ара 6-чы-8-чы класслы окуучуларына математикадан олимпиаданы программа-сында курсла бардырлык-ды. Аны чеклеринде сабийле робототехникадан бла VR-эм AR-технологиялага кере 3D-анимациядан курсланы да ётерикдиле.

Жангы программаны мурдорун Кавказны математика арасы бла Адыгея Республиканы математика школу жарашдыргандыла. Курсла 17 августха дери ишлерикдиле. Анга къатышырга сыйгенлерин 400 адам билдирген эди, алай аладан жаланда 75-си айырылганды, дейди «Антарес» араны таматасыны орунбасары Алий Шокаров

Дерследе математикадан

олимпиадада берилген задачада окутулукъдула. Аны бла бирге, профильни программдан сора да, къошак халда робототехника, 3D-анимация кырау, биология, химия эм физика предметледен да кружоклага жюрюрге онг табыллыкды.

Эсге сала айтсакъ, «Антарес» ара «Хар сабийни жетишими» федерал программаны эм «Билим бериу» миллет проектни чеклеринде Нальчикде 2019 жылда ачылганды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Элбрус райондан

Музейге Отарланы Омарны аты аталганды

Районну жер-жерли самоуправление советини президиумуну онсуу бла краевед музейге КъМР-ни, КъЧР-ни да халкъ артисти Отарланы Омарны аты берилгенди. Аны башламчылары музейни ишчилери бла Отарланы тукъумларыды.

Белгили халкъ жырчы тууганлы 105 жыл толганы бла байламлы краевед музей тюрлю-тюрлю жыйлыула кыраиды. Къулийланы Къайсын атлы маданият юйге кирген жерде уллу отуунда «Ол бизге жыр саугъалаганды» деген сурат кёрмюч да жарашдырылганды.

Отгурлу жумушлагъа алланып

Районда «Боевое братство» Битеурроссей жамуат организацияны жер-жерли бёлюму ишин бардырады. Ол аскерчи-интернационалистени, Саууланган кючлени эм право сакълаучу органланы ветеранларын бирлешдиреди. Организацияны баш борчу ветеран кымылдаууну бирлигин кючлеудю, ветеранланы эм ёлген аскерчилени юйюрлерине социал болушлукъ этиудю, социал даражалыкны эм жашаууну качествен суун игилендириудю.

Андан сора да, жаш тёлуюн къошуп, аскер-

патриот ызда жыйлыула кыраладыла. Битеулю билим берген махкемеледе кишилики дерслери бардырыладыла, аланы чеклеринде организацияны келечилери аскер кызауатлагъа къатышханларыны, кеслерини аскерчи тенглерини жигитликлерини юсюнден хазарлайдыла. «Урушу жоллары» деген музей кырагъа да умут этиледы.

Китапханала ишлерин тирилгендиле

Районну хар элинде бююнлюкде китапхана барды. Битеу да бирге ала онтёртдюле – беш шахар эм тогуз элли библиотека, ала барысы да тийишлисича ишлейдиле, адамланы сейирлери да барды.

Аланы ишчилери, окуу эм суратлау литератураны келгенлеге талдыргъанларындан сора да, китап кёрмючле, жаш тёлуюге деп тарых-патриот, граждан-праволу, тин, адепкъылык эм эстетикалы ызлада тюрлю-тюрлю жарыкъландыруу тубешиуле кыраидыла. Китапханалада онеки адабият биригю ишлейди, аладан биринде «Петрушка» деген гинжи театр да барды.

Тийишли техника эм шёндюгюлю технология бла жалчытылынганларыны хайырындан район библиотека система бютюн жетишимли ишлеп башлаганды.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

ОПЕРАТИВ ШТАБ

Къошулган болмаса, къорагъаны алыкъа эсленмейди

Къабарты-Малкъарда 13 августну эрттенлигине белгили болгъан шартлагъа кере, COVID-19 башланганлы 666718 тест тинтилгенди, андан 281152 адам коронавирусдан ауругъаны ачыкъланганды, ол санда арт сутканы ичинде 90-ы къошулганды. 26218 саусуз а ауруудан къутулганды, жарсыгъа, 656 саусуз ауушанды, деп билдиредиле КъМР-де Коронавирус инфекциядан сакъланыу эмда аны жайылыуна контроль этиу мадарланы толтуруу жаны бла оператив штабындан.

Бусагъатда республиканы медицина учрежденияларында ковидден ауругъанлары ачыкъланган эмда

ачыкъланмагъан 717 саусузгъа багъылады, ол санда 98-си реанимациядадыла. Алтаулан а ауушанды.

Жангы коронавирусдан ауругъанла Россейни битеу 85 регионунда да ачыкълангандыла. Москвада ала барысындан да кёпдюле — 2529. Муну аллында кюн а аланы саны 2294 бла чекленгенди.

СКФО-ну субъектлерини юслеринден айтханда, Ставрополь крайда ауругъанланы саны барысындан да кёпдюле - 68905. Ауушанла да анга кере анда асламыракъдыла - 2010. Вирус жукъганланы бек азы уа Чечендедиле - 17664 (ёлгенле уа - 389).

Битеу да Россейде 13 августха коронавирусдан ауруу

эсепге 6557068 адам тошгенди (арт суткада - 22277). Пандемия башланганлы 168864 адам ауушанды, 5848340-си бу жукъган ауруудан къутулганды.

Саулай дуняда, ВОЗ ну ахыр шартларына кере, жангы коронавирус жукъганла 204,6 миллион боладыла. Джонс Хопкинс университетини тергеулерине кере уа, аллайланы саны 205,4 миллиондан озганды. Тёрт миллиондан аслам адамны ёлюмден къутхарырга къолдан келмегенди. Бек къыйын хал АБШ-да, Индияда бла Бразилиядады. Россей бу тизмеде тёртюнчюдю.

ТЕКУЛАНЫ Хауа хазыраганды.

Даража

Ахмедхан Налоевге жораланып почта карточка чыгъарылганды

Налоев Ахмедхан Хамурзович тууганлы 100 жыл толганына юбилей почта карточка чыгъарылганды. Бу кюнде уа Нальчикни Главпочтамтыны 360051-чи бёлюмонде почта карточкага «Марка» АО-ну энци мухуру салынганды.

Налоев Ахмедхан Хамурзович Къабарты-Малкъарны халкъ жазычулукъ, фахмулу алимча эм устазча белгили болганды. Ол Уллу Ата журт

къабарты-черкес сёзлюкюню автор коллективине киргенди.

«Аллай жерлешлерибиз бла биз ёхтменнебиз эмда быллай бириккен ишлеге кыуанып къатышабыз, - дегенди «Почта России» АО-ну Федерал почта связыны управлениясыны директору Заур Вороков.

Энци адамлагъа аталган почта карточкаланы «Почта России» АО-ну Къабарты-Малкъарда управлениасы «КъМР-

уруша да тири къатышханды. Анда этген жигитлиги эмда аскер бёлюмге уста башчылык этгени ючюн Александр Невскийни, Къызыл Жулдузну орденлери, Ата журт урушу биринчи даражалы ордени бла бир, экинчи даражалы ордени бла да эки кере, СССР-ни он майдалы, Польша Халкъ Республикасы да бир майдалы бла саугаланганды.

Ахмедхан Хамурзович пединститутну айырымлы бошаганды, доцент болганды, уллу илму-педагогика ишин бардырганды, 55 жылдан артыкъ заманы къабарты тилден бла адабиятдан окутханды. Школ китапланы бир ненчасыны, Къабарты-черкес тилни грамматикасыны бла Орус-

ни коллекционерлерини биригюю» ОО бла бирге чыгъарады.

А.Х. Налоевге аталган почта карточкага мухур салыууга жораланган кыуанчы жыйлыууга аны жашлары Наиб, Даут, къызы Ирина, туудугъу Къантемир, тукъумну келечилери, КъМР-ни Жазычуларыны союзуну правленийни таматасы Беппайланы Муталип, «Справедливая Россия» партияны председатели Владимир Кебеков, КъМР-де китапла сойгенлени биригюю башчысы Наталья Шинкарева, Почта Российни ишчилери, коллекционерле, басма органланы келечилери къатышхандыла.

Бизни корр.

Тинтиуле

Газ отлукъну багъасы нек кётюрюлгенди?

Бизни республикада автомашиналагъа кыуоучу газ отлукъну багъасы ёсюп баргъаны эсленеди. Кыралны башха регионларында да болум алайды.

КъМР-ни Промышленность, энергетика эм сатыу-алыу министерствосунда айтханына кере, быллай отлукъну багъасы рынокда сурамгъа кере тюрленеди. Аланы законла неда норматив акла бла тийишдирге амал жокъду.

Быйыл майдан башлап розница багъала 45 процентге ёсгенди. Аны сылтау тышында рыноклада эмда бизде сурам уллу болганы бла байламлыды. Аны юсюне быллай отлукъ чыгъаруучу талай заводла ремонт этиу сылтау бла ишлерин тыйгандыла. Башха затлагъа багъала кётюрюле барган сагъатда алгъын машиналарына бензин кыуоучуланы бир кесеги газга кёчгени да керексиз себеплик

этгенди багъалагъа.

Республикадан тышында отлукъ рынокну ючден бирин «ЛУКОЙЛ-Югонефтепродукт» компания алады. Шимал Кавказда регионлада ол бензинге, газга эмда дизельге багъаланы бирча тутайды, тюрлендирсе да бир кезиуге этеди. Башха АЭС-ле уа рынокда артыкъ уллу юлюш алмайдыла, аны себепли монополиялагъа къажуу излемле алгъа жетмейдиле. Анга кере ала багъаланы сойгенлерича саладыла.

Алайды да, министерство бу багъалагъа дайым кёз тышында рыноклада эмда бизде сурам уллу болганы бла байламлыды. Аны юсюне быллай отлукъ чыгъаруучу талай заводла ремонт этиу сылтау бла ишлерин тыйгандыла. Башха затлагъа багъала кётюрюле барган сагъатда алгъын машиналарына бензин кыуоучуланы бир кесеги газга кёчгени да керексиз себеплик

УЛАШЛАНЫ Мурат.

Хазырланыу

Тынгылы ремонт кыстауду

Кёп болмай КъМР-ни Жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлую ишлери жаны бла министри Анзор Езаов, Тырынаууда Эл-брусну регион колледжинде болуп, тынгылы ремонт ишле кыалай баргъанлары бла шагъырейленгенди. Учреждение «Билим берю» миллет проектти черлеринде бардырылгъан «Жаш профессионалла» деген федерал конкурсда хорлап, 13 миллион сом

чакълы бирге тийишли болгъанды. Андан 10 900 миллион сом федерал бюджетден бёлунгенди, республика да кесинден 3,7 миллион сом къошханды.

Ахча быйыл мастерской-ланы жангы молк-техника бла жалчытырга кыоратыллыкъды. Алада эм гитчеледен башлап уллу классланы келечилерине дери тюрлю-тюрлю уста-лыкълардан юйретирикдиле.

Подряд организацияны келечилери мектепте терезелени алышып, инженер коммуникациялары да тартып бошагъандыла. Бююнлюкде уа объектни ичинде спортюу-боюу ишле барадыла. МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

ХУРМЕТЛЕУ

Тынчлыкълы юйюрню насыбы

Бу кюнледе Огъары Малкъар элни администрациясыны башчысы Табакъсойланы Кемал кёп сабийли юйюрню таматасы Гадийланы Мутайны жашы Азнауурга бла аны юй бийчеси Аминатха эзде кыаллык битеуроссей саугъаны – «Сюймекли эмда бир бирге кертичилик» деген майдалны бергенди.

Тынчлыкълы юйюрню насыбы... Ол башхаланы кёзлерине артык бек кёрюнмейди. Хар юйюрню да насыплы жашауларыны жашырынлыкълары энчидиле. Ала кызык жылны бирге жашап, бир бирге билеклик эте, бир бирни анылай келген Гадийланы юйюрде да бардыла. Юйюрде тамата атады. Аны айтханы тынгылайдыла, ол не заманда да оюмлу, басымлы сёлешеди. Аналары уа от жагъаны жылыуун

сакълагъан тиширыуду. Бир бирге болушлук, билеклик этуу а бу юйюрде хошлукъну, монглукъну, огъурлу-лукъну ёзегидиле.

Азнауур, Аминат да ишчи адамладыла. Юйюр тамата ол жерли «Совет Малкъар» совхоз жокъ болгъунчу анда ишлегенди. Аминат а кийим

тиген цехде уруннганды. Кыаллай ишни тамамласала да, ала анга кёллери бла берилгенди, тынгылы, башхала айып салмазча этерге кюрешгенди.

Бу юйюрде жети сабий ёсенди: Жамиля, Ариука, Жаннет, Аслан, Мадина, Индира эм Казбек. Ала

бары да бийик билим алып, бирер жерде ишлеп, кеслерине, жамауатха да хайыр келтире, башларын тутдыла, балала ёсдюредиле. Ала да, насыпха, онеки боладыла.

Гадий улу Азнауурну жаланда битеу Малкъарда танып кыоймай, районда, ол угъай да, республиканы хар кыалайында да кёрюрге кёлпе сюедиле. Ол малкъар адет-тёрелени уста биледи, кёлден кёл алгъышланы айтды. Аны тойлада тамата болурга да уллу ырызлыкълары бла чакъырыу-чудула. Аллах бу юйюрге аллай жарык кюнлени элпек берсин.

ХОПАЛАНЫ Марзият. Суратны автор алгъанды.

Билдириу

«Северный» вокзал ачылады

КъМР-ни Транспорт эмда жол молк министрствосундан билдиргенлерича, бююнден башлап муниципалитетлени арасында жюрюген маршрутла «Северный» деген жангы автовокзалга кёчедиле. Ол санда 1-чи эм 2-чи вокзалдан тебиреген Элбрус, Зольск эм Бахсан районланы пассажир транспортлары да. Аны мапанасы шахарны ара орамларында транспортну иги кесекге азайтырды. Эсте сала айтсакъ, кюн сайын аланы саны юч миннге жетеди.

Жангы автовокзалдан тебирерик эмда келлик маршрутла:

«Стрелка-Хасания», «мкр. Энергетик-Акъ-Суу», «2-чи номерли Автовокзал-Акъ-Суу», «Нальчик – Янкой», «Нальчик – Шалушка-Кенже (п. Мир)», «Нальчик – Булуугу», «Нальчик – Хушто-Сырт», «Нальчик – Тёбен Чегем», «Нальчик – Терс-Кьол», «Нальчик – Тырынауу», «Нальчик – Лашкута», «Нальчик – Кёнделен»,

«Консервный завод - мкр. Северный», «Александровка-Стрелка», «Вольный Аул-мкр. Северный», «Мусов орам-Стрелка», «Стрелка-ГКБ2», «Нальчик – Залукокоже», «Нальчик – Хабаз», «Нальчик – Сармаково», «Нальчик – Каменномостское», «Нальчик – Племсовхоз», «Нальчик – Малка», «Нальчик – Белокаменское», «Нальчик – Дженал», «Нальчик – Кичибалык», «Нальчик – Камлюково», «Нальчик – Этоко - Залукокоже», «Нальчик - Зольское - Псынадаха», «Нальчик - Бахсан 1», «Нальчик – Исламей», «Нальчик – Кишпек», «Нальчик – Псычохо», «Нальчик – Бахсан», «Нальчик – Баксаненок», «Нальчик – Атажукино», «Нальчик - Крем-Константиновское», «Нальчик – Куба», «Нальчик - Куба-Табуба», «Нальчик – Псыхурей», «Нальчик – Заоково», «Нальчик – Куркужин», «Нальчик – Тёбен Куркужин», «Нальчик – Бахсан (дачала)», «Прохладный - Нальчик - Псыно-

ко», «Прохладный - Нальчик - Алтуд», «Нальчик – Алтуд», «Нальчик – Кырагъач», «Нальчик – Солдатское», «Нальчик - Прохладный - Кырагъач», «Нальчик - Лячкывая», «Нальчик - Чегем 1 (Октябрьская)», «Нальчик - Чегем (Почта)», «Нальчик - Чегем (Больница)», «Нальчик - Чегем (Ленин орам)», «Нальчик - Чегем (Школ орам)», «Нальчик – Экинчи Чегем», «Нальчик – Шалушка», «Нальчик – Каменка», «Нальчик - Шалушка (ч/з Кенже)», «Нальчик – Герменчик», «Нальчик –

Черная Речка» эм «Нальчик – Нартан». Аны бла бирге «Нальчик – пос. Звездный», «Нальчик – Урван – Дачала», «КъМКъУ – т. ж. вокзал - Пт. Фабрика - Сагла - Шитхала – Морзохо» алгыннгы маршрут бла жюрюрюкдөле.

Андан сора да, Нальчик шахар округну администрациясы адамлагы тап болурча шахарны ичинде жюрюген бир-бир улоула жангы автовокзал бла барыра онгла кыуларыкыдыла.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Шимал Кавказ кюн сайын

Чемпионнга сыра эмда миллет тепсеуле бла тубегендиле

Шимал Осетияда олимпиадала чемпион Заурбек Сидаквоха Владикавказны аэропортунда аны жерлешлери юч хычин, осетинли сыра эмда миллет тепсеуле бла тубегендиле. Анга сый берирге келгенлени араларында Шимал Осетия-Аланияны башчысы кыуллугун толтургъан Сергей Миняйло, олимпиадала чемпион Артур Таймазов эмда Токиода Олимпиадада доммак майдалга тийишли болгъан Мадина Таймазова болгъандыла.

Осетинли гёжеф, Токиода быйыл бардырылгъан жай Олимпиадада 74 килограммга дери аурлулклары болгъанлыны кыуумунда тутушуп, чемпион болгъанды. Кесини ол хорламын спортчу сегиз жыл мындан алга ажымлы ёлген Бесик Кудуховха жоралагъанды.

Халкъны бирлигине жоралап

Къарачай-Черкесни жамауаты «Миллетни ёхтемлиги» деген конкурсха чакъырылады. Анда хорлагъаннга Россияны халкъларыны миллет энчиликлерин сакълауга, культураларын айнытууга салгъан кыйыны ючюн ахча саууга бериледи.

Конкурсну Россияны Халкъларыны юйю Россияны Халкъларыны ассамблеясы бла бирге Миллетлени ишлери жаны бла федерал агентствону себеплиги бла бардырадыла.

Хорлагъанланы сауугала Москвада Халкъны бирлигини кюнюнде ётерикди.

Грозныйде – энтта бир вуз

Грозныйде академик М.Д. Миллионщиковну атын жюрютген кырал нефть техника университетни баш окуу мекамны кыурулушу бошалганды. Эсигизге салыйкы, жетикъатлы бу объект 2019 жылда ишлени башланганды. Анга обжектлени төрт мекам (896 жери бла), актовый зал (500 шинтиги бла), университетни музейи, вузну баш архивини отулары, приёмный комиссияны бёлюму, студентле бирге, энчи-энчи ишлерча да жерле киредиле.

Мекамны ичи, тышы да шёндюгю амаллагы кёре жарашдырылгандыла, ала вайнах энчиликле бла бек тап келишедиле.

Бурунгу журтларына кыайтырыкыдыла

Дагыстанда бош кыалып тургъан Гамсутль элден чыкыган кыуум адам республиканы правительствосундан эртегили ауулну жангытырга себеплик этерин тилегендиле. Ары жиберген письмода ала ата-бабаларыны журтларына кыайтырга эмда аны жангдан аягы юсюне салырга хазыр болгъанларын билдиргендиле. Башламчы кыуум айтханга кёре, элге туристле эс буруп башлагъандыла, алай келген кыонакылага тийишли кыонакбайлыккыны жаланда гамсутлинчиле эталыкыдыла.

Бир-бир тергеулеге кёре, эки минг жыл чакълы болгъан эл 1,5 минг метр бийикликте орналганды. Анда кёп заманын жаланда бир адам жашап турганды - Абдужалил Абдужалилов. Ол бал батманла тутханды, анда-санда алайланы жокълаучу кыонакылыны да сыйлагъанды. 2015 жылда уа ауушды да, эл атылып кыалады.

Информация агентстволаны билдириулерине кёре **ТЕКУЛАНЫ Хауа** жарашдырганды.

Эсде тутуу

Бу кюнлөдө Долинскеде Зокаланы Валерий атлы мектепте, генерал тууганы 70 болганы бла байламлы тюбешуу кыралганды. Ары аны таыгыанла, биргесине кыулук этгенле, шүхлары, окьюу юйно устазлары, администрациясы, школчула да келгендиле. Аланы араларында отставкадагы полковник Георгий Кирьяновну, генерал-лейтенант Аттоланы Борисни, КЪМР-де Адамны эркинликери жаны бла уполномоченныйи Зумакулланы Борисни, аны орунбасары Мызыланы Магометни, Урушну, урунуу ветеранларыны шахар советини председатели Абдулаланы Мустафаны, шүхлары Темиржанланы Махтини, Дадалияны Ахматны, Биттууланы Хызырны да керюрге боллук эди. Тюбешуу журналист Ботталаны Мухтар, предприниматель Киштиканы Мажмудин эмда Валерийни кыарындашындын тууганла кырагандыла.

Ол жашауну суйген, аны ангылаган, ишден кыоркка билмеген генерал эди. Аны юсюнден озгъан заманда айтхан бек кыйынды. Зокаланы Къонакбийни жашы Валерий энди ышарууну бир кишиге да сауга эталмаз, бир солдатха да буйрукъ бералмаз... Ол дуниядан ажымлы кетгенли жыйырма алты жыл озгъанына да кырамай, ийнанырыгынг келмейди.

Ол миллетибизни ёхтем уланы эди

Окьюу юйно кенг, таза арбазында, жапма тюбюнде ала, столла, шинтикле салып, келген къонаклары олтургандыла. Тюбешуу бир минутну шош союелюуден башланганды.

Валерий арабыздан кетгенли жыйырмадан артык жыл озгъанына да кырамай, биз, аны шүхлары угъай да, кеси ёмюрюнде аны бла бир кере окьюна тюбешген адамла аны унутмагандыла. Алай адамны унутур амал жокъду, нек дегенде ол кимге да жаланда ахшылык, билеклик этип турганды. Узакъ Сибирде

кыулук этгенинде, анда бир къабартлы тиширзуу жашай эди да, ол анга анасынча иги болганды. Мындан ары жумуш бла баргъан болса уа, къабартлыды, таулду, оруслуду деп кырамай, болушлук, себеллик этерден артка турмаганды, дегенди Ботталаны Мухтар.

Зумакулланы Борис а Валерийни юсюнден биринчи китап чыккынында «Смерть на взлёте» деген ат бла статья жазганын, Зока улу не заманда да кимге да сёзю, иши бла да жарагъан, генерал деген бийик чынны тийишли жюрютген

адам болганын чертип, ол дуниясын алышханда, эки борт самолёт келгенин, Коми Республиканы башчысы Юрий Спиридонов а, къабырыны кыатында сёлеше, Валерийча жашлары бла бу таула, битеу Кавказ да ёхтемленерге кереклисин чертенин да эсге тюшюргенди.

Абдулаланы Мустафа Зока улуча жашланы юлголеринде ёсюп келген тёлню юйретирге кереклисин энчилеп айтханды. «Аны атасы Улуу Ата журт уруша кыатышханды, Ата журтка кертичи адам болганды, жашын да алай юйретгенди», дегенди ол.

Георгий Кирьянов а ала экиси да аскер училищедө бирге окугъанларын, аны бошагъандан сора уа Валера Кавказда кыалып, аны уа Сибирге жибергенлерин, ала артада 15 жылдан сора тюбешгенлерин, ол жашлай генерал чыннга жетгенин да айттып, адамлык шартындан юлголе да келтиргенди. «Ол дивизияны командири къадарында хазыркыкъгъа кырай айлана эди. Капитанладан бири уа келип, анга: «Кавказдан бир жашланы келтиргендиле да, ала арбазны сыйпаргъа, тизгин жыяргъа унамайдыла, бизде эр кишиле алай жумушланы олтурмайдыла деп, буйрукъну олтурургъа унамайдыла», дейди. Валерий Къонакбиевич олсагъат аланы кесине чакъыртып, тизгин сюеп, кыайдан келгенди деп сорады. «Сиз ол

жерлени танымайсыз, билмейсиз, биз Къабарты-Малкъарданбыз», деп жууалайдыла жашла. Ол заманда генерал алагъа тауча бир затла айтды да, ала олсагъат къолларына сибиритгини, башка керекленди да алып, буюрулгъан борчну мычымай, тынгылы олтурадыла. Аны айтханын, ол адамла бла сёлеше биле эди. Ауазын кёлюргенди деп бир инсан да билмейди. Зока улу спортну да бек суйгенди, бютюнда бег а боксуну. Мени тамата кыарындашым генерал-полковник да анга улуу хурмет этиучо эди», дегенди Геннадий Кирьянов.

Темиржанланы Махти уа ала бир бирлерин гитче заманларындан бери таыгыанларын, Темиржанлары, Зокалары да бир юйорча жашагъанларын, ол улуу, халал жюрекли болганын да чертип айтханды.

Зока улуну юсюнден школну директору Кючмезланы Зайнаф, Киштиканы Мажмудин, Мызыланы Магомет, башхала да айтхандыла. Зокаланы Салих а кыарындашлары Валераны тууган кюнюнде ары келгенлеге жюрек ыразылыгыын билдиргенди.

Столадан биринде уа «Валерий Зокаев» (К 70-летию со дня рождения) деген китапла тура эдиле. Ары келгенлеге аланы бергендиле. 8-чи номерли мектепни окуучулары уа генералны жашау жолуну, этген кыулукъуну юсюнден жазылгъан назмуланы окугъандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

БЮГОН – ФИЗКУЛЬТУРАЧЫНЫ КЮНЮ

Жарау этген заллагъа бла майданлагъа жюрюгенлени саны ёсгенди

Физкультурникни кюню – саулыкку жашау этиуну сайлагъанланы кюнюю. Санларын кымылдата туруу, спорт бла кюрешуу, саулык бергенлеринден сора да, гиртки, чыдамлы болургъа, кеси онгларибызны билгир, кеси кючюбюзге базырыгъа болушадыла.

Элбрус районда физкультураны бла спортну айнытуугъа улуу магъана берилгенди. Сёз ючюн, Тырнауузда вольфрам-молибден комбинат айныгъан кезиуде ишленгендиле «Геолог» бла «Бахсан» дегенча спорт-саулыкландыруу объекте. Ала сабийлеге, жаш тёлюге, абадан къауумгъа да спорт бла кюреширге улуу онгла ачхандыла.

Аны юсюнден районну Физкультура эмда спорт комитетини таматасы Жаппуланы Магомет бла ушакъ этгенибизде, ол «Геолог» бир жолгъа ауур атлетикадан, каратеден, боксдан, спорт гимнастикадан секцияла ишлегенлерин айтханды. Спортну оюн тюрлюклерини залында уа волейболдан, баскетболдан, гитче футболдан жараула бардырыгъа боллукъду. Тренажёр зал да тынгылы оборудовани

бла жалчытылганды, фитнес бла кюреширге да онгла бардыла.

«Бахсан» спорт комплексге кирген стадионда уа, футбол майдандан сора да, волейбол эм баскетбол майданла, чабарча жолчукъла, велосипедде, самокатлада, роликледө учарча ызла да бардыла. Юйретуу-жараула бардырыгъа, грек-рим туушуудан эришуле ётдюрюуге уа Маданият юйно спорт залы хайрыланылды.

Районну элперинде да спорт эмда физкультура бла кюреш-

генле кёлдюле. Кёлденде, сёз ючюн, боксёрланы хазырагъанлары бла кырмай, бюгонлюкдө ойнарча эмда жараула бардырыгъа залла да ишлеп турадыла. Элдеде спортну грек-рим туушуу, бокс, ауур атлетика дегенча тюрлюкери бла жаш тёлю тири кюрешеди, футбол ойнаргъа уа жалгъан кырдыгы бла гитче майданла ишленгендиле.

Минги тауну тийресинде таулыжа школ кёл жылланы ишлейди, «Эльбрус» сабий-жаш тёлю спорт школ ачылганын да он жылдан артык болады.

Ары жюрюгенле боксдан бла грек-рим туушуудан жараула этдиле.

Районну спорт жанына жууаплы болгъан кыулукчулары физкультурагъа бла спортха не къадар кёл сабий эмда жаш адам тартылырына дайым кыайгырадыла. Спорт школлада 12 бёлню ачылганды. Алагъа битеу да 1700-ден аслам жаш бла кызы жюрюйдю. Бюгонлюкдө секциялагъа жюрюгенлени, кеслери алларына жараула этгенинде, физкультура эмда спорт ишлеге кыатышханланы саны жети минг чакълы боладыла. Ол а районда жашагъанланы бешден бириди.

Юйренуу-жараула этиу ишни спорт школлада алтмышла жууукъ насыихатчы бардырады. Аланы асламысы тийишли квалификациялары болгъан сынауу адамладыла. Аланы араларында Россей Федерацияны сыйлы тренерлери да бардыла. Ма аланы хайырындан районну спортчулары, тюрлю-тюрлю эришулеге кыатышып, улуу жетишимле да болдурадыла. Аланы араларында Олимпиада оюнланы призёрлары, дунияны, Европаны, Россейни да чемпионолары бла рекордсменлери да бардыла. Спортну сыйлы усталарындан экиси, спортну халкъла аралы усталарындан 16-сы,

спортну усталарындан да 50-ден асламысы хазырангандыла.

Районда тюрлю-тюрлю эришуле эмда аслам спорт ишле бардырыладыла. Ол а физкультураны бла спортну пропагандалагъа улуу себеллик этеди. Тырнауузда боксдан Россейни студентлерини спорт союзуну биринчилигин, грек-рим туушуудан бла боксдан битеурессей турнирлени ётдюрюу ахшы тёлере айланганды.

Башха район, республикалы эмда регионла аралы эришуле, окуучулары спартакиадалары, «Урунургъа эмда кыорууларгъа хазырма» битеурессей физкультура-спорт комплексни фестиваллары да терк-терк ётедиле. ДОСААФ-ны жер-жерли бёлню эмда аскер комиссариаты бла бирге аскерге чакъырлыгъан эмда чакъырлыгы жаш тёлню спартакиадалары бардырыладыла, от ёчолткочюлене республикалы эришулерине кыатышырык район командала да кыураладыла. Алайды да, Эльбрус районда спорт залла бла майданла кеслерини кыаруларынын сынаргъа, саулыкландырыгъа суйгенлеге не заманда да ачыкдыла.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Юбилей

Чакъсынла аны терек бахчалары

ИШГЕ БЕРИЛИУ

Зулейханы атасы Паша «Заман» газетде корреспондент болуп турганды. Артада «Потребсоюзда» отуз юч жыл ишлегенди. Анасы Хаджиланы Халимат а трикотаж цехде бек уста тиширыуладан бири эди, «Нальчикский» совхозда да урунганды, ол да терек бахчаланы бек сыйген адам эди. «Жаннетли болсунла, иш кёллюлук атамдан бла амамдандыла», - дейди Зулейха.

Ахматлары алгын битеу тукьумлары бла бирге Къочхарташда жашап болгандыла, жетмиш ой бар эди анда. Артада аны совет власть Билымгъа кёчюргенди. Зулейханы анасы Халимат а Огъары Бахсанданды. Халиматны атасы Хаджиланы Аюб революциягъа дери атла тутханды, аны сатып, Нальчикде экинчи номерли школну аллында уллу юй алгын эди. Халкъда жюрюген халарлагъа кёре, Аюбну атларын Ермоллов Англиягъа элтгенди. Таулу халкъны кёчюргенде, Аюбну трюмосун алты адам кючден кётюрюк чыгаргын эдиле юйюнден, дейдиле.

Болсада, шукур, жангыдан кыралгандыла эллерибиз, терек бахчала да жангыдан салынгандыла. Таулула жерде ишле сакълагъандыла, малчылык бла кюрешгенлери бла кеслерин сакълагъандыла. Жерге хурмет этиу, аны багъалай билуу - миллет шартды. Аны себепли Зулейха чынтты керти таулу адамды деге боллукъду.

Зулейханы атасыны, анасыны жанындан да адамлары ишден тоя билмеген адамдыла, таматалары, жаш адамлары да. Селекционер эгечлери да бу ишчи тайпаны ичинде сыйлы адамды. Бюгонлюкде да институтта иши бла да, акыыл сёзю бла да ариу тилли, биллими, терен акыыллы тиширыу кёлпеге болушады.

Быйыл Шимал Кавказда таулада эм тау этекледерек бахчачылыкны илму-излем институтуну алчы илму ишчиси, эл мюлк илмуланы кандидаты Ахматланы Пашаны кызы Зулейха юбилейин белгилейди. Кыркъ алты жылны ичинде фахмулу таулу селекционер шапталны, персикни, нектаринни он сортун эм отуз даражалы тюрлюсюн чыгарганды. Жетишимли ишлегени ючюн 2009 эм 2010 жыллада Россейни эл мюлк министрствосуну алтын майдаллары эм дипломлары бла сауғаланганды. Зулейха салгын терек бахчала жаладан бизни республикада, Кавказда угъай, битеу Россейде да чагъадыла.

АХШЫ ЫЗНЫ ТУТУП

Зулейха кабинетден чыкмай ишлеген алим туюлюдю, аны биллимини хайырындан Чечен, Ингуш, Шимал Осетия республикалада терек бахчала салынгандыла, таулу алимни излей кюнюш республикаладан кюлюлукчула келгенлери аны бийик усталыгына шагъатлык этеди. Россейни илмусуну сыйлы кюлюлукчусу, эл мюлк илмуланы доктору Ирина Драгъаева: «Зулейха Пашаевна бла тубешилени аны коллегалары, сохталары да не заманда да сакълагъанлай турадыла», - дегенди. Зулейха ишлеген институтта 1976 - 1981 жыллада жаш алмилени советине, он жылны уа (1993- 2003 жылла) аспирантурагъа башчылык этгенди. Ол кезиуде аспирантураны бошашгын жюз адамдан алтымыш кандидат диссертацияларын кюруулагъандыла. Зулейханы башчылыгы бла жети аспирант кандидатла болгандыла, алты дипломник а вузну жетишимли бошашгандыла.

Ахматланы кызы жюз бла элли илму иш, беш монография жазганды. Ызындан барлык жаш адамлагъа болушалганына кыуананды. «Жер башында чакъгын терек бахчаладан ариу не зат барды? Мен Кавказда адам кылу тиймеген, бош тургын, атыгын жерле болмаз ючюн кюлумдан келгенни

этгенме», - дейди алим. Аны «Ахмат шаптал» сорту, «Нальчикский» нектарини, «Алтын», «Земфира», «Надия» эм башха персиклери кыайда да ёседиле. Селекционер айтханга кёре, бусагъатда адам экологияны бузуп барады, жер башында табийгъат болумла тюрленеди, аны хатасындан терекле чагъа келгенде копалчылары ёлоп кыладыла. Селекционерле уа, жангы болумлагъа кёре жангы сорта чыгарып, терек бахчаланы сакълайдыла.

Эл мюлк илмуланы доктору, Россейни агропромышленный комплексини сыйлы ишчиси Бакуланы Жамал: «Зулейха кышыны сууук кезиулерине чыдарча персик сорта чыгарганды. Ала бла жаладан Россейде угъай, Испанияда физиологияны институту ишчилери да хайырланадыла. Дагъыда алим шапталгъа аслам эс бурады. Къабарты-Малкъарны Чегем районунда «Родина» мюлкде Зулейханы шапталын отуз гектаргъа салгандыла. Дагъыда Терк, Май, Элбрус районлада алимни сортлары жюз бла жетмиш гектарда ёседиле», - дегенди.

СЫНАМ

Таулу алим Ингушетияда да жетишимли урунганды. Ингушетияда эл мюлк министрини алгынны орунбасары, эл мюлк илмуланы кандидаты, «Садо-

вод» предприятияны директору Ахмет Цороев: «Бизде терек бахчачылыкны айнтыргъа кюрешген кыйын кезиулюкде Зулейха Пашаевна болушханды. Сау болсун, бек ыразыбыз таулу алимге. Ингушетияда жер бек азды, Зулейха Пашаевна алгын хайырланылмагын тау жерде - «Садовод» эм «Прогресс» мюлкде - эки жюз гектаргъа терек бахчала салдырганды, ала бюгонлюкде иги файдата тюрюредиле», - дегенди.

Бизни алимбиз кыатышып Ингушетияда семинарла, кенгешле бардырылгандыла. Андан сора да, Ингушетияны Илму-излем институтуна Зулейха Пашаевна методика эм методология жаны бла да кюлундан келгенни аймагынды.

ИЛМУНУ ЖОРУКЪЛАРЫ БЛА

Зулейха Пашаевна медицина факультетде билим алгырга сую эди, алай конкурсдан ётмегенди. Аны ючюн университетни биология факультетинде окугъанды. Ким билсин,

медицинада, эл мюлкдеча, бийик жетишимлери боллукъму эдиле.

«Биз табийгъатны сакъларгъа керекбиз. Жерди ашыбызны, суубузну да берген. Тёгергебизде ариулукъну эслеп жашайык. Биздеча хар зат да ёсген жерде жашагын - насыпды. Илмуну жорукъларын истемей ишлегенле уллу заран келтиредиле. Кёресиз да, тереклеге бусагъатда мардасыз дарман сепгенлени хаталарындан бал чибиле кырылып барадыла. Экосистемала бузулсала, адам да жашау аталык туюлюдю. Тауларыбызны, сууларыбызны, жерибизни тазалыкларын сакълап, тап хайырлангырга борчлубуз», - дейди Зулейха Пашаевна.

«Заман» газетни редакциясы Ахматланы Зулейханы юбилейи бла алгышлап, анга саулык, узакъ ёмюр тилейди! Чакъсынла аны терек бахчалары таулада!

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.
Сурат авторнуд.

КОНКУРС

Даражалы эришуледен — хорлам бла

Кёп болмай Жанхотиядан «Кюмюш кылла» ансамбль «Горизонты педагогика» деген битеуроссей конкурсда «Жырмузыка чыгармачылык» номинацияда биринчи жер алганды.

Эришуледе жаш адамла «Терезени тубюнде къара кыайын чайкъалады» деген жыры айтханлары бла бирге, кыл кюбузду да уста согъа билгенлерин кёргозгендиле.

Элли Маданият юйюню таматасы Заури Кушхов айтханга кёре, коллектив 2018 жылда сабийлени кеслерини башламчылыклары бла кыралганды. «Эсимдеди, кюнлени биринде жаш адамла, кабинетиме келип, кыл кюбузну согъаргъа юйретирими тилегенлери. Мен алагъа угъай деп айталмагынма.

Бир кыуаум замандан ала кыуумларына «Кюмюш кылла» деген атны берирге сыйгенлерин да айтхандыла. Ол оюмну мен да жаратханма.

Конкурсда олтурган жюри, бизни чыгармачылык ишибизге бек бюсюреп, биринчи жерни бергенди. Болсада бу жол хорламыбыз бизни биринчи туюлюдю. Бурунгу жылда «Шуёхлукъну жагъалары» деген регионала рала конкурсда да биринчи жер бла сауғаланганды.

Бусагъатда коллектив кыл кюбузну, зурнаны да согъады. Келир заманда кыраукуланы ыразы этерча музыка инструментлени санына кюша барыргъа мурастары болганын да букъдурмайдыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Къармашуулукъ

Эллилени ыразылыкъларын таба

Арт жыллада таксиле бла хайырланмагын хазна адам болмаз. Ала энди кыруу шахарлада угъай, элледе да бек керекдиле. Энци иели таксиге Къашхатауда эмда Черек районну эллеринде да сурам уллуду. Аны черекчиле бир жары ашыкъсала, Нальчикге, башха шахарлагъа барыргъа керек болсала, элли бир кыйырындан башхасына, тойлагъа, кыурманлыкълагъа, бушуугъа да барыргъа хайырланадыла. Узакъгъа барырдан алгъа уа, таксини иеси бла сёлешип, багъасына да келишедиле.

Къашхатауда жашагын Чеченланы Альберт эллилери бла бир тил терк табады. Чамны, лакъырдагы да сыйген, адет-тёрени да билген Альберт барыр жеринге мычмай жетдирир, багъаны да аны ючюн артыгын алмаз. Эл ичинде неда кюнюш элlege дуугъа, кыайгы сёзге баргынладан хакъ сурамагын кезиулерди да кёл боладыла.

Аны жол нёгерлери бирча туюлюде, хар бирини кылыгы - энчи, алай Альбертни ишине не заманда

да ыразыдыла. Ол этген игиликлени багъасы жокъду, аланы багъасы - адамла анга этген алгышладыла: жолу не заманда да женгил, чырмаусуз болсун!

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

ЖАНДАУУРЛУКЪ

«Донорлукъга къатышыу жашаууму маъанадан толтурады»

Битеудуния саулыкъ сакълау организацияны (ВОЗ) тинтилерине кере, жер башында хар ючюнчю инсаннга жашагъан кезиюнде бир кере окъуна кван кыуярга тошеди. Россейде «Гематология илму араны» уа быллай статистика шарты барды: бизни кыралда

жашагъанланы жаланда 1,7 процентидиле кван донорла. Быллай адамланы санында Негерланы Руслан да барды. Жаш «Каббалкэнерго» предприятияны экономика эмда финансла бёлюмюнде алчы экономист болуп ишлейди. Ол донор кымылдауа кшошул-

гъаны он жыл болады. Андан бери врачланы айтханларын-дан чыкмайды, саулыкълу жашау бардырады.

«Бир кере кван излеген адамланы юсеринден материал кереме. Алагъа болуш-лукъ этиу борчум болсун деп оную этеме. Бу огъурлу ишге къатышыу манга кюч-кыару бередити, жашаууму маъанадан толтурады», - дейди Руслан.

Жаш терен билимми, жуу-апплы, адамлыгы болгъаны ючюн биргесине ишлегенле да анга сый-намыс бередиле. Ишлеген жеринде анга не торлю жумушда да базынырга, ышанырга боллукъду, дейдиле. Алчы экономист болуп бу предприятияда Руслан оную жыл ишлейди, андан сора да, ведомствону футбол кшауумунда ойнайды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат
хазырлагъанды.

ФУТБОЛ

Къыйматсыз оюнла

Россейли футбол союзу кубогуну чеклеринде 2004 жылда туугъан спортчуладан кшуралгъан командаланы араларында эришиле бардырыладыла. Анда жарым финалда «Спартак-Нальчикни» жаш тёлу кшаууму Владикавказны «Аланиясы» бла эки матч ётдюргенди.

Биринчисинде бизникиле 1:3 эсеп бла къытдыргъандыла, экинчисинде да кеслерине юч голну урдуртхандыла. Алай бла спартакчыла кубокда ойнарга эркинликни ычындыргъандыла. Ары дери матчларында нальчикчиле жетишимли бола келген

эдиле, ала эки оюнларында да Грозныйни «Рамзан» клубун хорлагъандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Контроль

Заранлы ханс жайылмазча

Амброзияны тюрсюню ариу болса да, карантинге тийишли битимлени санына киреди. Дуняда аны элли тюрлюсю барды, Россейде да бир ненчасы ёседити. Аны эм аманына букъусу саналады. Бу ханс июльну ахырында чыгъып башлайды эм сууукъла келгинчиге дери урлугъун чачханлай турады. Сабанлыкълада, бахчалада, кшурулуш баргъан эмда башха къазылгъан жерледе къалын битерге ёчдю. Киши тиймесе, юч метрге дери кётюрюледити, жерни сууун, тымын да кшурутады.

Аны букъусу кючлю аллерген болгъаны ючюн адамгъа уллу хата салады. Астманы, бир-бирледе уа поллинозну эмда башха аурууланы кшоугаргъа боллукъду. Ол себепден Россельхознадзорну Къабарты-Малкъарда эмда Шимал Осетия-Алания Республикада Управленийсыны надзор эмда битимлени карантини жаны бла бёлюмю аман ханс жайылмазчына аслам эс буроады.

Жыл сайын аны кшурутуугъа жамауат да тирити къатышады. Бюгонлюкде акциягъа министрствода бла ведомствода, муниципалитетлени, шахарлары, элли администратциялары, организацияла эм башхада кшошугъандыла. Эсге

сала айтсакъ, предприятияла, организацияла, учрежденила эм башха иели жерле да санитар ишлени бардырырга борчлудула.

Районлада энчи комиссияла Эл мюлк жерлени болумларын тинтедиле, уллу кёллюк этгенлени административ жууапха тартадыла. Ай сайын Россельхознадзорну управленийсына муниципалитетледе, шахар округлада эм элдеде да этилген ишлени юсюнден толу отчёт бериледи. Андан тышында районлада амброзияны кетеричча терк-терк суб-ботникле да ётдюрюледиле. Сёз ючюн, Зольск бла Че-

гем районлада асламысында агротехника амалла хайырыландыла. Урванда уа, сагъынылган амалдан сора да, «Элюмис», «Майстер Пауэр», «Аденго» эм башха энчи химия препаратлада чачдырыладыла.

Россельхознадзор амброзияны кшурутурга кереклисин аны аманлыгыны юсюнден газетледе, радиоада эм телевиденияда да терк-терк билдириле этгенлей турады. Болсада жамауат бирикмей, заранлы хансны кшурутур амал болмазлыгы уа баямды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

УФСИН

Кшулукъларына киришгендиле

ФСИН-ни ведомстволу окъуу юйлерин бошاپ чыкыгъанла КМР-де Управленийгъа кшулукъларын бардырырга келгендиле. Алагъа кшууанчлы халда тюбешиуге УФСИН-ни управленийны аппаратыны онуючулары да къатышхандыла.

Окшууларын бошап келгенлени ведомствону таматасыны кшулугъун толтурган Андрей Фоменко алгышлагъанды, ала сайлагъан усталыкларына кертичилей къаллыкларына, аланы боюнларына салынган борчну

бет жарыкълы толтурлукларына ышаннганын билдиргенди.

КМР-де УФСИН-нге энди ишлерге келгенлени хайырындан ведомство право низамны сакълау, информация-коммуникация технологияла эмда связь жаны бла устала бла жалчтылыннганды, деп белгилегенди КМР-де УФСИН-ни таматасыны орунбасары ич службаны подполковниги Елена Кумышева.

Люба АДИЛОВА.

Закон

Керох бла окъла табылгъандыла

Нальчикни ич ишлеринде кшулукъ этгенле Росгвардияны СОБР кшуумуну болушлугу бла тыш кыраллы машинаны тохтатхандыла. Аны водители Къабарты-Малкъарда жашагъан 38-жыллыкъ эркегыруу болуп чыкыгъанды. Кшошакъ тинтиле этилгенде, транспортта керохха эм окълагъа ушагъан абериле табылгъандыла.

Экспертиза бардырылып, ол сегиз огъу бла болгъан ишленген керох болгъаны ачыкъланганды. Аны бла байламлы Нальчик шахарны полициясыны 1-чи номерли отделини дознание бёлюмю РФ-ни УК-сыны 222-чи статьясыны 2-чи кесегине кере уголовный иш ачханды.

Къабакъ эшиклени урлагъанды

Быйыл 22 июнда Черек районну участковыйлери дачалада кшарау бардыргъан кезиулеринде участокланы биринде чыпынлары бла бирге темир къабакъланы жокъ болгъанларын эслегендиле.

Кёп да бармай ич ишлени келечилери терек бахчалыкъ биригиуно тийресинде кузовунда къабакъла бла будка элтип баргъан «Тойота – Дюна» машинаны тохтатхандыла. Водительни жанында олтургъаннга, алгын да сюдлюк болгъан 24-жыллыкъ нальчикчиге,

урлагъанларын элтип баргъанларын айтырга тюшгенди. Темирден аберилени багъалары 20 минг сомгъа жетгенди.

Этген аманлыкъ иши ючюн РФ-ни УК-сыны 158-чи статьясыны 2-чи кесегине тийишлиликде уголовный иш ачылганды.

Аманлыкъчы тугулгъанды

Бу айны алтынчысында полицияны Прохладна районда бёлюмюне заявляныса бла нальчикчи тиширлеу келгенди. Ол айтханнга кере, ким эсе да аны Прохладный шахарда дачасыны терезесин ууатып ичине киргенди да, андан ахча бла харакетин урлап кетгенди. Кшоранчланы ёлчеме 7,9 минг сом болганды.

МВД-ны КМР-де келечилери, Прохладныйде коллегалары бла бирге оператив-излеу ишни бардырып, ишеклик туудурган биреуно тутхандыла. Ол а Кшарагъада жашагъан, кеси да алгын сюдге тартыла тургъан 35-жыллыкъ киши болгъаны тохташдырылганды. Бу адам албугъарта турмай, этгенин болгъаныча айтханды. Алай бла РФ-ни Уголовный кодексини 158-чи статьясыны 3-чо кесегине тийишлиликде уголовный иш ачылганды, деп билдиргендиле МВД-ны бизни республикада пресс-службасындан.

Бизни корр.

КМР-ни ич ишлерини органларыны ветеранлары полицияны отставкада полковниги **КНЯЗЛАНЫ Олийни жашы Сулемен** дунясын алышханына унлу бушуу этип, юйорюне, жууукъ-ахлусуна къайгы сёз бередиле.

Сурат этюд

Шуёхла.

Проект

Көрмючлеге бла
фестивальлага – алапат жер

Быйыл Нальчикни Къабарты орамында республикада биринчи арт-объект ачылыкъды. Аны маънасы - музыкантланы, художниклени, дизайнерлени, къол усталаны эм башхаланы да бирикдирегеди. «Эко-Нальчик» жамауат организация бла «Платформа» шахарны айнытыуно

Ол кеси да коворкинг халда ишлерикди. Грант ахчага эм биринчиден тийрени тапландырырга мурат этиледди. Былтыр быллайда от тюшюп, болганны халек этгенди.

Оксана Шухостанова айтханнга кёре, мында лекцияла, тубешиуле, верни-

институту къурагъан «Арт-резиденция «Периметр» проектни бардырырга Туризм жаны бла федерал агентстводан грантха 2 миллион бла 150 минг сом берилгенди. Тийишли ишле быйыл сентябрьде башланаркъдыла эм жылы ахырына бошаларга керекдиле, дегенди шахарны айнытыу жаны бла «Арт-зал «Платформа» институтну таматасы Оксана Шухостанова.

Арт-объект Къабарты орамда 17-чи номерли юнио арбазында 500 квадрат метрден аслам жерде орналкъды.

сажла, фестивальла, көрмючле эмда чыгъармачылык жаны бла башжа тюрлю акцияла бардырырга алапат жер болукъду.

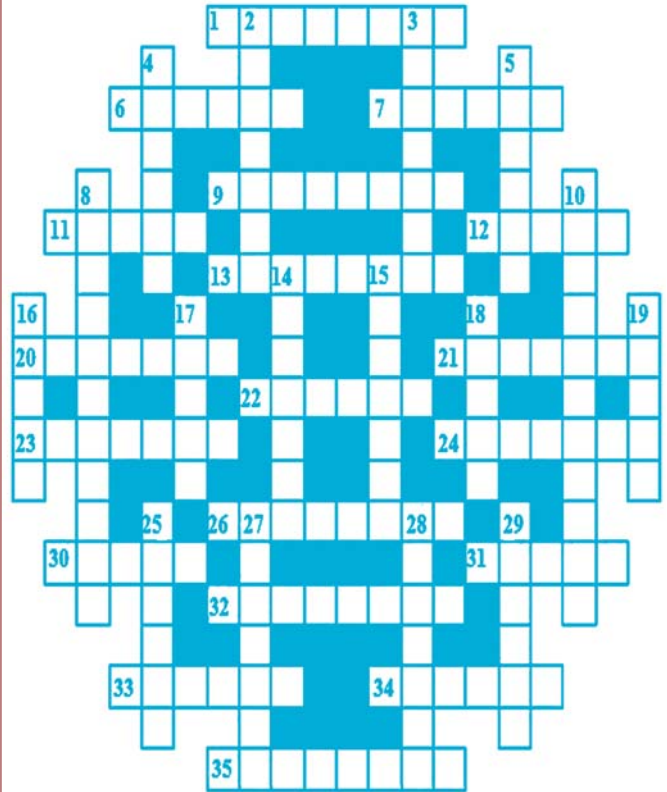
Мекамны биринчи этажында быйыл окъуна туризм жаны бла информация ара, көрмючле бардырылган залла, миллет чыгъармачылыкдан мастерскойла ишлерикдиле. Къонакыла, къол усталадан аберилени сатып алгъандан сора да, мастер-класслада кеслерин сынарга онг табарыкъдыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 1. Азиятлы тиши-руула, аны кийип, бетлерин букъдурадыла. 6. Адамланы жүреклерин къыйнауучу адам. 7. Чалынган жерде чыкыган жангы кырдык. 9. Ишни этерге иши. 35. Эссиз, юлюшюн ала билмеген адам.

ЁРЕСИНЕ: 2. Жылда айны эски аты. 3. Кийикле сойген жерле. 4. Жукъа билимукъ. 5. Азият адам. 8. Халал, жуму-

итиниу. 11. Сыйлы таш. 12. Зурнук жыйынны жыры. 13. Сыйлы кьумач. 20. Назму, хапар... – жазыу ишле. 21. Ханс. 22. Къайнаган суудан келген туман. 23. Кёп жерде керек ышан. 24. Ол къошда бек керек адамды. 26. Кесине къошакъ алып айланган. 30. Татлы «картоф». 31. Агъач кесек. 32. Этген иши ючюн энчи саууга алыучу. 33. Жемиш. 34. Ётюрюкчюню шакъ жүрекли, хатерли. 10. Къозукъулакъ ханс. 14. Игилик. 15. Отну тынч жандырыр ючюн хайырланылган юзгеле. 16. Аллаи адыр, шахар да барды. 17. Иймениу, тартыныу. 18. Барнауул тийреси. 19. Аны хар тамычы бла жерге мелекле тюшедиле дейдиле. 25. Ингир ала. 27. Босага. 28. Жыйылган жерден бирем-бирем кетиу. 29. Ауругъан.

ГАЗЕТНИ 94-ЧЮ НОМЕРИНДЕ
БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 1. Чылмас. 4. Налмас. 7. Узада. 9. Рота. 10. Урал. 11. Сантлау. 12. Наша. 15. Мача. 17. Залыкъылды. 18. Жауурун. 21. Акъмыйык. 23. Балхам. 27. Къадама. 30. Жораланыу. 32. Инжи. 34. Азан. 37. Барнауул. 38. Нарт. 39. Обур. 40. Айныу. 41. Раузат. 42. Къубрат.

Ёресине: 1. Чыран. 2. Латыш. 3. Суратлау. 4. Намазлыкъ. 5. Марда. 6. Салта. 8. Алтакъ. 13. Аунау. 14. Азау. 15. Мылы. 16. Чарыкъ. 19. Роза. 20. Нюр. 21. Ата. 22. Мара. 24. Алан. 25. Хажы. 26. Мархабат. 27. Къантулукъ. 28. Дууа. 29. Макъа. 31. Ленин. 32. Ийнар. 33. Жарау. 35. Зыбыр. 36. Нарат.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ ХАУА
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГ УРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приемный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН
ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Улбашланы Мурат - дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарыны орунбасарлары; Баллианы Феруза (1,2,3,4-чю бетле), Гелаяны Валентина (9,10,11,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1217 экз. Заказ № 1804
Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспекти, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru